

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
สาขาปราชญ์เกษตรดีเด่น ปี ๒๕๖๐

ชื่อ นายจ่านงค์ บุญเลิศ
อายุ ๗๒ ปี
การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๔
สถานภาพ สมรส มีบุตร ๑ คน ธิดา ๑ คน
ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๗๓๒ บ้านปากกว้าว หมู่ที่ ๑๔ ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๗๑๒๐
โทรศัพท์ ๐๘๑ ๘๘๑๘๖๔๔
อาชีพ ทำประมงน้ำจืด

คุณลักษณะส่วนบุคคล

นายจ่านงค์ เกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพจากการเลี้ยงหมูมาเพาะเลี้ยงปลา เนื่องจากเห็นว่าการเลี้ยงหมูมีต้นทุนสูงและส่งผลให้เกิดมลภาวะจึงหันมาทำการเพาะพันธุ์ปลานิลและเลี้ยงปลานิลเป็นอาชีพหลัก นายจ่านงค์ได้รับการฝึกอบรมจากส่วนราชการและสถาบันการศึกษาแล้วจึงนำความรู้มาปฏิบัติใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้า สังเกตและคิดค้นเทคนิคในการเพาะพันธุ์ปลานิลที่ดีมีคุณภาพจนเกิดความเชี่ยวชาญ ขยายการดำเนินกิจกรรมการเพาะเลี้ยงปลานิลและกิจกรรมอื่น ๆ ในพื้นที่ ๗๐ ไร่ ใช้แรงงานจากชาวบ้านในพื้นที่ สามารถเพาะพันธุ์ลูกปลานิลได้ปีละประมาณ ๓๖ ล้านตัว ส่งขายทั้งในและต่างประเทศได้เฉลี่ยเดือนละ ๓ ล้านตัว ผลิตปลานิลตัวใหญ่จำหน่ายได้มากถึงปีละ ๕๐ ตัน และดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรอื่น ๆ เพื่อการบริโภคสำหรับครอบครัวตนเองและลูกจ้างในไร่นา เช่น ทำนาปลูกพืชผักต่าง ๆ ทำสวนป่า เพาะเลี้ยงปลาหมอไทย ปลาไหล ปลาคาร์พ กุ้งก้ามกราม กุ้งก้ามแดง กบ ตะพาบน้ำ เป็นต้น

ผลงานที่สร้างคุณประโยชน์

นายจ่านงค์ ได้คิดค้นและสร้างสรรค์ผลงานรวมถึงการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาควบคู่กับการสังเกตเพื่อหาวิธีการเพาะพันธุ์ปลานิลให้ได้ลูกปลานิลที่ดีมีคุณภาพ สามารถลดต้นทุนการผลิต นำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาทิ การสร้างเครื่องปรับอุณหภูมิในฤดูหนาวให้มีความเหมาะสมกับการเจริญเติบโตและการเพาะพันธุ์ปลา การสร้างสถานการณ์ฝนตกเลียนแบบธรรมชาติเพื่อหลอกปลานิลให้วางไข่ตลอดปี สร้างโกฟักไข่ปลาโดยใช้แรงดันน้ำให้เกิดการหมุนเวียนของไข่ปลาและแยกลูกปลาที่ฟักแล้ว ลดการสูญเสียจากการเติบโตตามธรรมชาติ การจัดการระบบน้ำด้วยวัสดุจากธรรมชาติ การผลิตอาหารเสริมโดยใช้พืชสมุนไพรและคิดค้นสูตรอาหารปลานิลเพื่อเพิ่มปริมาณของไข่ปลานิล ช่วยต้านทานโรคและลดกลิ่นโคลนในตัวปลา ประยุกต์ใช้อุปกรณ์คัดลูกปลานิลจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ผลงานที่สร้างสรรค์และคิดค้นทำให้สามารถทำการผลิตลูกปลานิลที่แข็งแรงมีคุณภาพ เพิ่มปริมาณการเพาะเลี้ยงปลานิล และยังมีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ ขยายพื้นที่การเพาะเลี้ยงปลานิล ช่วยแก้ไขปัญหาด้านราคาและปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลานิลรวมทั้งยังทำการมอบพันธุ์ปลานิลและทุนอาหารกลางวันให้กับโรงเรียนต่าง ๆ

การขยายผลงาน

นายจำนงค์ ได้ทำการถ่ายทอดผลงานที่คิดค้น สร้างสรรค์ให้กับเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา โดยใช้พื้นที่ดำเนินกิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานและยังมีการฝึกงานให้กับนักศึกษาของสถาบันการศึกษา ทำการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลานิลแก่คนในชุมชน ได้ริเริ่มจัดตั้งชมรมปลาทอง ชมรมผู้เลี้ยงปลานิล ในอำเภอพาน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตปลานิลที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัด ขยายการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบสหกรณ์ ๒ แห่ง วิสาหกิจชุมชน ๗ แห่ง และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลอีก ๘ กลุ่ม โดยเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาในการเพาะเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ ยกระดับมาตรฐานการเพาะเลี้ยงปลานิลให้กับเกษตรกร และยังมีการเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อและสิ่งตีพิมพ์ ด้วย